

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Актуальність проблеми полягає в тому, що однією з причин кризової ситуації багатьох українських підприємств є наявність недостатньо ефективної системи управління фінансовими ресурсами.

У статті розглянуто завдання, принципи та методи аналізу фінансового стану підприємства. Наведено джерела інформації для проведення аналізу фінансового стану підприємства. Надано комплексне визначення досліджуваної категорії.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансовий аналіз, методи фінансового аналізу, фінансове управління, управлінське рішення.

Abstract

The urgency of the problem is that one of the causes of the crisis many Ukrainian companies is not the presence of an effective system of financial management.

The article examines the objectives, principles and techniques of financial analysis company. An information source for the analysis of financial condition. Provided a comprehensive definition of the investigated categories.

Keywords: financial activity, financial analysis, methods of financial analysis, financial management, management decision

Вступ

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів.

Метою статті є обґрунтування принципів і методів аналізу фінансового стану підприємства.

Серед науковців, які приділяли значну увагу дослідженню фінансово-господарського стану підприємств, а також проблем управління їх фінансовими ресурсами можна зазначити: І.Т. Балатанов, Т.Р. Карлін, А.П. Ковальов, М.Н. Крейніна, Л.А. Лахтіонова, Г.В. Савицька та інші.

Результати дослідження

На шляху до стабілізації соціально-економічної ситуації в Україні в ринкових умовах однією з найнеобхідніших і найвагоміших умов постає досягнення ефективного функціонування підприємств. Виникнення кризових явищ в економіці прямо пропорційно пов'язане зі скороченням національного виробництва, а підвищення прибутковості вітчизняних підприємств веде до поліпшення загальних економічних умов в цілому в країні.

Однією з причин кризової ситуації багатьох українських підприємств є наявність недостатньо ефективної системи управління фінансовими ресурсами – найважливішим чинником економічного зростання та розвитку підприємства.

Ефективність управління фінансовими ресурсами потребує науково обґрунтованої системи методів і способів їх формування, розподілу та використання, що зумовлює на сучасному етапі об'єктивну необхідність визначення мети й результатів руху фінансових ресурсів, інструментів, чинників, що впливають на динаміку їхнього кругообігу.

У вітчизняній літературі проблема фінансування корпоративного сектору в умовах реформування економіки спеціально не розроблялась, хоча в публікаціях Бланка І.А., Пойда-Носика Н.Н., Стасюка Г.А., Шевчук Н. розглядалися окремі аспекти цієї проблеми.

Важливою передумовою ефективного функціонування підприємств є розробка дієвого управлінського механізму для найповнішої мобілізації та раціонального використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Оптимізація процесів формування й використання фінансових ресурсів залежить від системи управління, адже базові механізми їх ефективного функціонування потребують комплексного вирішення зазначених проблем. Для повного аналізу необхідно навести визначення управління фінансами підприємств.

Управління фінансовими ресурсами підприємства - це управління потоками вхідних і вихідних коштів підприємства для формування, розподілу і використання необхідних фінансових ресурсів, максимізації прибутку підприємства, підвищення рентабельності та платоспроможності [1, с. 384].

Нераціональне використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні виробництва й реалізації продукції, невиконання плану прибутку від операційної діяльності, збільшення відсотків за банківський кредит, зростання економічних санкцій за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Кожне підприємство намагається досягти стабільного фінансового стану, тобто створити достатній обсяг фінансових ресурсів, що є гарантом своєчасності розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи, подальшого економічного та соціального розвитку підприємства. Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – це забезпечення стабільності його діяльності в майбутньому. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, його залежністю від кредиторів та інвесторів.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є виявлення проблем його функціонування, розробка та реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, та достатнього рівня фінансової стійкості, а також встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, яка забезпечить прибутковість і зростання виробничого потенціалу.

Для оцінки фінансового стану підприємства важливим є визначення самого поняття фінансовий стан підприємства. Існує безліч трактувань цього поняття. Пропозиції науковців щодо визначення поняття фінансовий стан зводяться переважно до трактування з урахуванням кількох окремих елементів фінансового стану підприємства, які не повністю його характеризують.

За сучасних умов господарювання підприємств важливим є врахування поряд с такими елементами як платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, що визначається, зокрема, ефективністю оборотних коштів, прибутковістю підприємства, таких як потенціал формування та повнота використання фінансових ресурсів, збалансування грошових потоків і рівень фінансового ризику [2, с. 460].

Не можна однозначно погодитися з визначенням поняття, яке пропонується у «Великому економічному словнику», оскільки фінансовий стан характеризується структурою активів і пасивів без їхнього порівняння, яке здійснюється при складанні балансу ліквідності. Визначення, за думкою таких авторів, як Г.Л. Вознюк, А.Г. Загородній, Т.С. Смолженко, обмежується лише наявністю фінансових ресурсів, здійснення грошових розрахунків вказує тільки на рух грошових коштів у процесі нормальної господарської діяльності.

Учені Н.А. Русак та В.А. Русак у своїх наукових публікаціях дещо розширюють сутність поняття фінансового стану підприємства, але фінансовий стан не може характеризуватися тільки такими елементами, як платоспроможність і фінансова стійкість.

Особливість визначення Г.В. Савицької полягає в тому, що автор визнає фінансовий стан економічною категорією та підкреслює, що вона відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу, адже далі ситуація може бути іншою.

Доволі вагомим, але дещо суперечливим є визначення фінансового стану підприємства, що наводять М.Г. Чумаченко та інші, адже слід зауважити, що фінансовий стан підприємства – це не показник або сукупність показників, за допомогою яких він лише кількісно вимірюється.

Аналізуючи точки зору науковців щодо визначення фінансового стану підприємства як статичного та динамічного поняття, можна зазначити, що його сутність проявляється як у статистиці, тобто на певний момент часу, так і в динаміці, тобто в характеристиці діяльності підприємства у визначеному періоді.

У наведених визначеннях поняття фінансовий стан трактується як здатність підприємства розвиватися на чітко фіксований момент часу, що спричиняє невизначеність розвитку в майбутньому, тобто більшість науковців фінансовий стан розглядають як статичний. Поняття фінансового стану визначалося на основі узагальнення дефініцій, що дозволило представити його як комплексну оцінку результату взаємодії елементів фінансово-економічних відносин, яка є похідною від обсягів наявних фінансових ресурсів, їхнього розміщення та якості використання [3, с. 540; 4, с. 268].

Аналіз фінансового стану підприємства показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити аналітичну роботу, дає можливість виявити найважливіші аспекти та найслабкіші позиції у фінансовому стані певного підприємства. Згідно з цим, результати фінансового аналізу дають відповіді на запитання, які найважливіші засоби слід застосовувати для поліпшення фінансового стану конкретного підприємства в конкретний період його діяльності.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів. Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств [5, с. 592-595].

Кредитори й інвестори аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики за позиками та внесками, а також для необхідного диференціювання відсоткових ставок. У результаті фінансового аналізу менеджер одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. При цьому в ході аналізу менеджер може ставити перед собою різні цілі: аналіз поточного фінансового стану або оцінку фінансової перспективи підприємства.

Аналіз фінансового стану – це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Розподіл аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений розподілом системи

бухгалтерського обліку, яка склалася на практиці, на фінансовий та управлінський облік. Обидва види аналізу взаємозв'язані, мають спільну інформаційну базу [4, с.268].

Для вирішення проблеми фінансової нестабільності підприємства необхідно розглянути основні етапи ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств:

- виявлення та формулювання проблеми чи задачі управління фінансовими ресурсами підприємств;
- прийняття управлінського рішення щодо використання фінансових ресурсів та його реалізація;
- аналіз ефективності прийнятого рішення.

На сьогоднішній день, існує повноцінна система управління фінансовими ресурсами підприємства, які залежать від стадій їх кругообігу: трансформації фінансових ресурсів у капітал, розподілу джерел фінансових ресурсів, трансформації грошового капіталу у матеріально-продуктивну форму, реалізації вартісного еквівалента виготовленої продукції.

Ефективність комплексного фінансового аналізу та адекватність кінцевих результатів поставленим завданням забезпечується доцільністю вибору інструментарію та обґрунтованістю такого вибору.

Інструментарій, який може бути використаний виконавцем комплексного аналізу для обробки вхідної фінансової інформації, можна об'єднати у три групи:

- 1) ранжирування фінансових показників і коефіцієнтів;
- 2) розрахунок інтегрального показника фінансового стану підприємства – об'єкта дослідження;
- 3) порівняння розрахункових показників з еталонними величинами.

Виділяють ряд вимог до організації проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства:

а) методологічна база комплексного аналізу має ґрунтуватися на таких методиках, які давали б можливість в обмежені терміни оцінити фінансовий стан суб'єктів господарювання;

б) залежно від поставленого завдання щодо організації комплексної оцінки фінансового стану конкретного підприємства необхідно визначитись з оптимальною базою для порівняння значень аналітичних індикаторів – значень фінансових показників (середньогалузеві значення показників; показники фінансово-господарської діяльності підприємств, які є лідерами в галузі; певні нормативні значення фінансових показників відповідно до законодавчих і внутрішніх нормативних документів);

в) потрібно забезпечити формування групи показників, які в своїй сукупності відповідали б вимогам комплексної характеристики поточного стану підприємства і перспектив його подальшого розвитку;

Таким чином, комплексну оцінку фінансового стану необхідно проводити у відповідності до визначеної на підприємстві методики та використовуючи систему показників.

Висновки

Отже, побудова ефективної системи управління фінансовими ресурсами під час кризових явищ неможлива без розробки фінансової стратегії та її адаптації відповідно до змін зовнішнього середовища.

Шляхи реалізації завдань управління фінансовими ресурсами мають визначатися фінансовою політикою підприємства залежно від конкретних умов та особливостей діяльності кожного суб'єкта господарювання. Нестабільна ринкова ситуація демонструє неспроможність багатьох підприємств ефективно управляти фінансовими ресурсами, в наслідок чого нераціональна фінансова стратегія негативно впливає на фінансові показники підприємства та робить його збитковим. Такі проблеми можуть торкатися як суб'єктів малого та середнього бізнесу, так і представників великих організацій,

адже управління фінансовими ресурсами є основною складовою діяльності господарської одиниці при виході на ринок та для забезпечення конкурентоспроможності кожного підприємства окремо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поддєрьогін. Фінанси підприємств: Підручник [Текст] / Під ред. А. М. Поддєрьогіна // - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2005. - 384с.
2. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А.М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2002 – 460 с.
3. Економічний аналіз : навч. посіб. / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов ; за ред. М.Г. Чумаченко. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
4. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : моногр. / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с.
5. Оборська С.В. Концептуальні засади формування системи антикризового управління промисловим підприємством / С.В. Оборська // Пробл. економіки та упр. : Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2008. – № 628. – 592-595 с.
6. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : моногр. / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с.

Траченко Крістіна Русланівна – студентка групи МОф-13, факультету менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: trachenkok@gmail.com

Науковий керівник: **Фурик Василь Григорович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Вінницький національний технічний університет м. Вінниця

Trachenko Kristina Ryslanivna - student MOF-13, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: trachenkok@gmail.com

Supervisor: Vasily G.Furyk, Candidate of Economic Sciences, professor Department of Finance., Vinnitsa National Technical University. Vinnitsa